

Művészeti átjáró

Az alkotásban megélt magyarságérzés Burgenlandban

A Burgenlandban élő magyar nemzetiségiek az élet minden területén keresik a lehetőséget, hogy megéljék magyarságukat. Irodalmi magasságokba repítik édes anyanyelvüket versolvasás, színjátszás közben, konyhanyelven mesélnek egymás közt furfangos magyar tréfákat, népiesen ízes magyarsággal éneklik a népdalokat. Tudatosan keresik a kapcsolatot az anyaországi kulturális szervezetekkel, hogy naprakészen ismerjék a magyar kultúra gyarapodását. A közművelődés az örvidéki magyar közösség számára a hagyományok életben tartásával kapaszkodás a múltba, a tehetségek kibontakoztatása a különlegesség érzésének megélése által és megoldás a hétköznapi kihívásaira. A Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatósága a kapcsolódások módszertani támogatásával járul hozzá a Vas megyei művészek, amatőr művészeti közösségek burgenlandi bemutatkozásához, az örvidéki értékeket éltető közösségek sikeréhez, valamint a közösségi kezdeményezések azonos céljainak megtalálásához határon innen és túl egymás jó gyakorlatainak megismertetésével.

A Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatóságának munkatársai rendszeres meghívottjai az 1968 óta működő, a tartomány egész területére kiterjedő tevékenységet végző Burgenlandi Magyar Kultúregyesület programjainak. 2019 óta az együtt gondolkodás is elindult a két szervezet között. Az egyre előbb kapcsolatban az örvidéki magyar közösségek részéről az intézet felé elsődlegesen megfogalmazott igény a híd szerepének betöltése, vagyis az igazgatóság munkatársai a közművelődés anyaországi szemléletének változásait tolmácsolják a szakmai műhelybeszélgetések során és kiemelkedő példák bemutatásával. A Vas megyei és a Burgenlandban élő nemzetiségi közösségek együttműködése, tapasztalatcseréje is elindult és erősödött a Nemzeti Művelődési Intézet koordinációja által.

Egyre gyakoribb az átjárás egymás programjaira. A segítségnyújtás hozzájárul az igazgatóság egyik kiemelt stratégiai célkitűzése megvalósításához is, olyan közösségépítő, kötődést erősítő módszerek kidolgozásához, amely az Ausztriába dolgozni és iskolába kijáró magyarok gyökértelemé

válását megakadályozhatja. A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület anyanyelvpoló ténykedése révén napjainkra már egyre több osztrák fiatal tanul magyarul, hogy bepillantást nyerjen és megértse magyar társai gondolkodását, értékrendjét. A nemzeti értékeink megismerése, valamint a szomszédos ország fiataljainak pozitív visszajelzései a Vas megyei ifjúság identitását is megerősítik.

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület programjai és a két nyelvű oktatási intézmények tevékenységei nyitottak az Örvidéken élő nemzetiségek és osztrákok, valamint a Magyarországról érkező vendégek számára egyaránt. Az igazgatóság irányításával pedig a magyar közösségeknek is lehetőségük nyílik testvértelepülési, közösségi szintű kapcsolatok kialakítására, megszilárdítására, az átjárás általi tudásátadásra.

Burgenland tartomány létrejöttének 100. évfordulóját 2021-ben ünneplik, az emlékévé kiváló alkalom, hogy a tájegységen élő nemzetiségek reflektorfénybe kerüljenek, megmutassák kincseiket. A Burgenlandi Magyar Kultúregye-

A zenei időutazás megálmodói

sület el is követett mindent annak érdekében, hogy minél színesebb programkínálattal nyújtson betekintést és egyúttal népszerűsítse is a magyar kultúrát.

Az év legkiemelkedőbb eseménye volt annak a „Zenei időutazás – Musikalische Zeitreise” című ösztönművészeti színpadi produkciónak a megvalósítása, amely a rangos felsőöri (oberwarti) Offenes Haus Oberwartban láncolta a szék-

hez és gondolkodtatta el a nézőket. A többnyelvű előadás Burgenland történetének fordulópontjait mutatta be a háborúk traumájától a határkijelölés emlékein, a tartomány kialakulásán át a jelenkor meghatározó képeiig. A szöveggönyvet kordokumentumok alapján Zsótér Írisz a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület alelnöke és Seper Mariann írták. Rendezőként Vass Jennifer, zeneszerzőként

Franz Zebinger, míg a filmklippek elkészítésével Medgyessy Tamás vett részt az alkotásban. Már az alkotók és a fellépő amatőr művészeti közösségek – az Énekkör, a Csörge Népzenei Együttes, a Virgonc Néptánccsoport, a Magyar Örökség-díjas Alsóöri Kétnyelvű Színjátszó Egyesület és Kultúrkör, a horvát és roma népcsoport képviselői – nevéből is kiolvasható, hogy a szülőföld iránti szeretet meghatározó a résztvevők számára. Magyarként, horvát betelepítetteként, német telepesekként évszázadokon át hűen harcoltak szülőfalujuk fennmaradásáért, értékeinek gyarapodásáért.

A magas minőségben színre vitt darab színvonalához nagyban hozzájárult az a több évtizedes szakmai együttműködés, ami az anyaországi művészeti közösségek ismeretátadásán alapszik. A Burgenlandi Magyar Kultúregyesületnek példaértékű kapcsolata van az országosan és Kárpát-medencei viszonylatban is jól ismert Boglya Népzenei Együttessel.

Földesi Jánost, az együttes alapítóját 1990-ben kérték fel arra, hogy tanítson citerát 12 gyermek-

A Boglya Népzenei Együttes a tanítványokkal

Játszunk magyarul színházat

nek Alsóórben Galambos Irénusz atya házának garázsában. A kitűnő minőségű csornai citerákon kézenfekvő volt a rábaközi anyag sikeres elsajátítása. A népzene-, és népdalkutató a tájegység hagyományainak felfedezésére így emlékszik: *„Egyszer egy köbméternyi sárga könyvet fedeztem fel a sarokban, ez volt Barsi Ernő Daloló Őrvidék 1. című kötete. Itt történt meg a fordulat. Ettől a pillanattól kezdve már tudtam, mi is a dolgom. Áttanulmányoztuk a kötetet és kezdtem belőle tanítani. A Kéttannyelvű Gimnáziumból is sokan jártak. Érdeklődésképpen eljött tanáruk is, Somogyi Attila, aki azonnal mellém állt és támogatta újjáélesztő tervemet. Bátyja László az ORF-nél dolgozott, a magyar adásba becsempészett egy műsor-részt, amit én szerkesztettem, „Énekeljünk együtt” címmel. Hetente egy dalt mutattam be az éneklés mellett történetiségében, szimbolikájában, az adatközlők megismeretetésén keresztül.”*

Később már a felsőöri gimnáziumban is folyt oktatás, ahol maga Somogyi Attila is olyan szintre emelte citeratudását, hogy megalakulhatott az Őri Banda citerazene-
kar, amelynek ő a vezetője. Mind-

eközben a Burgenlandi Magyarok Népfőiskoláját is megalapította.

A Barsi könyvből lemez készült a Boglya Népzenei Együttessel és a citerásokkal azért, hogy mindenki jó minőségben hallgathassa ősei zenéjét és kedvet kapjon hozzá.

Földesi János rátalálva Kertész Gyula nevére a Zenetudományi Intézet három lemeznyi hangzóanyagát is feldolgozta és ebből lett a Burgenlandi magyar népzene 2. CD, majd a Burgenlandi magyar

népzenei tankönyv és dallamgyűjtemény. Ennek már Magyarországon is híre ment és a néptáncosok szebbnél-szebb koreográfiákat kezdtek el komponálni, hogy aztán az Őrvidéken alakuló néptánc csoportoknak visszatartsák. Az egyesület a legszorosabb kapcsolatot a Gencsapáti Hagyományörző Néptáncgyűjtessel tartja.

Zsótér Írisz maga is táncos, sőt bőgőzni is tud, így magától következett, hogy a citerán kívül más hangszerekkel is megismerkedhettek az érdeklődők. Mára már a Csörge felnőtt zenekar mellett a Szélforgók gyermekegyüttes is azon fáradozik, hogy messze vigye a magyar népzene hírért.

A magyarországi és az Őrvidéki élő kapcsolatot fémjelzi a népzene és a néptánc vonatkozásában, hogy napjainkban már nemcsak a Vas megyei oktatók járnak át Burgenlandba, hanem szívesen csatlakoznak az Őrvidékiek is résztvevőként az anyaországban szervezett, fejlődésüket szolgáló programokhoz, mint például a Boglya Tábor vagy a Gencsi Söprű Regionális Néptáncfesztivál szemléje. Ugyanakkor zeneiskolába, népzenei-, néptáncműhelyekbe is járnak át a burgen-

Életképek a színen

landi magyar, horvát, sőt a hozzájuk csatlakozó osztrák gyermekek és felnőttek egyaránt.

A Talpalávaló vasi népzene és dallamgyűjtemény című könyvre épülő vonósoknak, citerásoknak és a népdalosoknak szervezett képzésen például már a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársa, ifj. Földesi János is segítette a jártasság elmélyítését. A zenetanulás mellett abban is jelentőset léptek előre a Vas, Zala és Győr-Moson-Sopron megyei együttesvezetők, hogy a kerekasztal-beszélgetések során megismerték az őrvidékieket és szorosabbra fűzték velük a szakmai kapcsolatot.

Az amatőr művészeti közösségek létrehozásának és önállóságának támogatása mellett tehát az innovációkat előirányzó együttműködések kibontakoztatása is köszönhető egy elhivatott családnak, az általuk generált közösségek és az országos közművelődési feladattelátó szervezet együttműködésének.

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület figyelemmel kísérve a magyarországi értéktár közösségek eredményeit a Gencsapáti Települési Értéktár Bizottsággal együttműködve feltérképezte Alsóór, Felsőór, Felsőpulya és Őrisziget ér-

tékeit. A feltáró munka összegzése az „Őrvidék értékei – Schätze des Burgenlandes” című kiadványban meg is jelent. Az online is elérhető füzet tematikusan részletezi az burgenlandi magyarság anyanyelvi sajátosságait, népdalkincs-, néptánc-, és színjátszó hagyományát, a helyi szokásokat, irodalmi és képzőművészeti alkotásokat, jellegzetes ételeket. Dokumentálja az egyházak, lelkészek, szerepét a nyelv megőrzésének terén. Kitér az építészeti emlékekre, a település-szerkezet sajátosságaira.

Az őrvidéki értékek között említi a kiadvány a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület értékmegőrző tevékenységét az anyanyelvi táborok szervezésével, a hagyományőrző csoportok támogatásával, a közösség által szerkesztett újságok, folyóiratok, tankönyvek kiadásának felkarolásával, a nyilvánosság szervezésével.

Az őrvidéki értékek nagyközönség elé tárásban szorosan együttműködik az egyesület a Magyar Média és Információs Központtal. Ez a szervezet a magyar identitás megőrzése érdekében a közművelődés, az oktatás, az informatika, a helytörténetkutatás, az ifjúság-

ügy, sőt a különféle tudományágak témakörében is tart fenn innovációkat létrehozó bizottságokat és csoportokat.

A Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatósága pedig a partneri hálózat erősítéséért felkarolja a Vas megyei és burgenlandi horvát nemzetiségiek közösségi kezdeményezéseit, A Vashegy által összekötött hienz hagyományokat ápoló német és őrvidéki magyar települések kulturális alapú gazdaságfejlesztő terveit, az anyanyelv mellett a művészet, mint közös nyelvhatárokat elsöprő közösség-építő funkciójának fókuszba helyezését, valamint az értéktári közösségek jó példának adaptálását. Aktívan közreműködik a Vas megyei és őrvidéki könyvbemutatókon, kiállítás megnyitók, előadásokon lehetőséget teremtve a két tájegység lámpás személyiségei számára egymás megismerésére, a közös tervek megfogalmazására és megvalósítására. A magyarországi közművelődési szakemberek támogatásával középpontba helyeződött az értékek élővé tétele, a biztos alapon, helyi sajátosságokon, az etnikai sokszínűség elfogadásán nyugvó jövőépítés.

ÉLES KRISZTINA 2002-ben a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán művelődésszervező szakon végzett PR-menedzser és nonprofit menedzser képzéssel. Ezt követően 2006-ban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kárában művelődésszervezésből egyetemi oklevelet szerzett. A tanakajdi Petőfi Sándor Művelődési Ház vezetője, majd a Régiógazdaság és a Helyi Érték magazinok főszerkesztője volt. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatóságának vezetője, az ELTE SEK-PPK PPI óraadója, kulturális szakértő.